

De fanfare

Hoe weet ik nou of een componist die mij een partituur stuurt over enig talent beschikt en redelijk vaardig is als componist? U zou zich dat af kunnen vragen. Althans, van de amateurs die mij hun werk stuurden, bleek menigeen met dit vraagstuk te worstelen.

Niet alleen dat, men vroeg zich ook af of *ik* wel een behoorlijk stukje muziek kon schrijven. Alsof dat van belang is. Nadia Boulanger stelde als componiste niet veel voor, maar een hele generatie uitstekende componisten is door haar opgeleid, zowel Europese als Amerikaanse componisten.

Het zette mij wel aan het denken, na de zoveelste verontwaardigde reactie. Ja, hoe weet ik dat nou eigenlijk? Ik besloot voortaan beter op te letten en langer dan een paar seconden aan een partituur te besteden. Ook nam ik mij voor om minstens tien maten door te spelen. Zelfs was ik bereid om niet alleen de eerste pagina te bekijken, maar ook de tweede. Als het moet, deins ik nergens voor terug.

De eerstvolgende partituur zweefde reeds boven de geopende muil van mijn afvalemmer, toen ik me opeens herinnerde dat ik me iets voorgenomen had, al wist ik niet meer precies wat. Ik nam de partituur mee naar de eettafel, legde hem daar neer, zette een heerlijk kopje thee, keek naar mijn favoriete sitcom op de tv en las toen de Donald Duck van mijn kinderen.

Maar hoe zie ik dat nou? Van dit exemplaar was het overduidelijk dat de amateur niets van de muziekleer kende die een componist moet beheersen, wil hij een enigszins redelijke indruk maken. Hij had wel begrepen dat je tertsen kunt stapelen en dat je behalve in C majeur ook in een toonsoort kunt schrijven met maar liefst twee voortekens, maar verder ging zijn kennis niet.

Ik moest denken aan een oom van mij. Hij had een staffunctie bij de Nederlandse Spoorwegen toen het nog een staatsbedrijf was. Mijn familie heeft altijd al geëxcelleerd in werk dat een minimum aan inzet vergt, maar maximaal uitbetaalt. Hij sprak graag met mij over muziek, omdat ik destijds regelmatig een conservatorium van binnen zag.

Het was dezelfde man als die mij ooit eens vroeg, toen hij hoorde dat ik compositie zou gaan studeren, wat ik daar uiteindelijk mee dacht te gaan verdienen. En of ik niet beter een vak kon leren. Ik mocht hem wel. Hij was altijd bereid om naar je te luisteren en serieus op je vragen in te gaan.

Helaas behoorde hij tot mijn moeders kant van de familie. Ze bespeelden allemaal een instrument, maar het waren regelrechte amateurs die nooit verder waren gekomen dan de fanfare. Aan mijn vaders kant was men wel ietwat excentriek, maar muziek, daar ging men serieus mee om. Men had er ook het geld voor, moet ik eerlijkheidshalve bekennen. Dat was toch een belangrijk verschil.

Deze volbloed amateur op stafniveau keek eens mee op een vel muziekpapier dat ik in mijn hand hield. Onverwacht waren hij en zijn kakelende vrouw binnengestapt bij mijn ouders, terwijl ik me net zat af te vragen of ik mijn werk de volgende dag wel aan de meester zou durven voorleggen.

Dat is niet goed, zei hij na een tijdje. Zou mijn vader dat gezegd hebben, dan had ik me zorgen gemaakt, maar ik kende mijn oom, dus vroeg ik hem met tegenzin waar hij op doelde. Hulpvaardig wees hij de slotmaat aan, waar ik volgens hem met het verkeerde akkoord eindigde. De rest ging wel, op die malle verhogingen na, maar in de slotmaat stond een fout.

Ik begreep het niet. Mijn huiswerk bevatte een nogal knappe modulatie van majeur naar mineur via slinkse wegen. Dat was niet echt wat de meester van mij gevraagd had, maar ik vond het toen al

leuk om te doen alsof ik eigenwijs ben. Er stond geen fout in de slotmaat, dat wist ik zeker.

Ietwat neerbuigend legde de spoorman mij uit hoe een toonladder was opgebouwd en wat een goed slot zou zijn geweest. Hij neuriede zelfs een paar maten, wiegde met een hand alsof hij dirigeerde, bedankte ondertussen voor de thee en verlangde een borrel - hij was bij de fanfare geweest - en zocht toen in de binnenzak van zijn colbert naar een balpen.

Beslist stak ik een hand op, alsof ik het verkeer tegen wilde houden. En ik legde hem de modulatie uit van majeur naar mineur. Maar tot mijn verbazing verweet hij mij dat ik de toonladders niet goed kende. Moi, de toonladders niet goed kennen?!

Na een korte discussie werd het mij duidelijk dat mijn oom slechts van majeur wist. Mineur was hem onthouden. Bij de fanfare speelde men uitsluitend in majeur, of de dirigent had bij mineur gewoon gedaan alsof het majeur was, maar dan met een afwijkend slot. Een verkeerd slot, zou mijn oom zeggen. Hij tikte op het papier en bood vriendelijk aan om het goede akkoord te noteren.

Ik moet hem met afgrijzen hebben aangestaard, want hij deinsde achteruit en dronk eerst van zijn borrel, voor hij het waagde om weer iets te zeggen. Hoe leg je iemand van stafniveau uit dat hij op muziekgebied, zijn grote liefde, een volslagen onbenul is? Een arbeider zou ik simpelweg hebben medegedeeld dat hij te dom is om het te begrijpen, maar die man? Dat kon ik niet maken.

Uiteindelijk bleek ik met nogal grote haast iets anders te moeten gaan doen, zodat ik genoodzaakt was om met een beleefde handdruk afscheid te nemen van oom en tante, waarna ik me op mijn kamer kon gaan zitten vervelen. Want mijn huiswerk was af en het was foutloos, zoals de volgende dag zou blijken. Het begon nog te regenen ook. Ik voelde hevig mee met Madame Bovary.

Ik dwaal af. Zoals bekend, zat ik de Donald Duck te lezen. Nee, de partituur, die bekeek ik nog eens, nu weet ik het weer. Tja, je kunt vrij snel vaststellen dat de componist over weinig tot geen kennis van het vak beschikt. En het interessante is, dat wanneer je daar maar een paar seconden voor nodig hebt, je tegelijkertijd vaststelt dat hij niet bijzonder getalenteerd is.

Als je nog eens goed moet lezen, voordat duidelijk wordt dat de componist nauwelijks theorie gestudeerd heeft, heb je meestal een echt talent te pakken. Omdat een talent op zijn minst een vermoeden heeft van wat er allemaal mis kan gaan. Hij probeert dat te vermijden.

Muziektheorie, zoals harmonieleer, is niet zomaar bij elkaar verzonnen. Het is de neerslag van wat de grote meesters als welluidend en interessant beschouwden. Een echt talent denkt op dezelfde wijze en komt in zijn onwetendheid relatief gezien vrij ver. Ook hij valt door de mand, maar niet in een paar seconden. Soms duurt het wel tien seconden, voordat ik het zie.

Maar hoe zie ik dat nou?

Ja, ik zal me daar gek zijn. Nog steeds, ofschoon ik wereldkundig heb gemaakt dat ik geen enkele partituur meer wens te ontvangen, valt er regelmatig muziek in mijn mailbox. Je kijkt er toch naar, al is het met een lui oog. Ik besteed daar liever niet onnodig veel tijd aan.

Laten we het er maar op houden dat ik het zie. Het is een kwestie van ervaring, zullen we maar denken. En van kennis. En talent. En vooral, ik ben niet bij de fanfare geweest.